

ΤΟ ΡΩΜΑΪΚΟ ΑΡΦΑΒΗΤΑΡΙ

Με άνοσημονησία περίμενα τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ διαγωνισμοῦ γιὰ τὸ Ρωμαϊκὸ ἀναγλωσσάρι πού τώρα κ' ἐνάμιση χρόνον προκηρύχθηκε στὸ Νουμά. Χάρηκα, πού εἶδα στὸ 197 φύλλον τοῦ τὴν κρίση τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τὴς παρατήρησές της πού εἶναι σωστὲς καὶ συνάμα λογικὲς. Οἱ παρατήρησεις αὐτὲς θὰ κάμουν καλὸ σ' ὅσους ἔλαβαν μέρος στὸ διαγωνισμὸ καὶ σὲ ἄλλους ἀκόμα πολλοὺς πού ἡ δημοτικὴ δὲν ζεδιαλέχτηκε ὀλίγη στὸ κεφάλι τους ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα. Γιὰ νὰ δώσῃ ἡ ἐπιτροπὴ τὸ βραβεῖο, ὀλίγη κίβλας, μὲ ὅλα τὰ ψεγάδια πού σημειώνει, θὰ πεί πὼς τὸ βιβλίον εἶναι καλὸ καὶ ἀφοῦ εἶναι καλὸ ἡ ἰδέα μου εἶναι πὼς γλήγορα πρέπει νὰ βγῆι σὲ βιβλίον καὶ πὼς ὁ Νουμάς πρέπει νὰ νοιαστῆι τὴν ἐγδοσὴν τοῦ τὸ λέγω αὐτὸ γιὰτὶ ἡ πτυχία τοῦ σκοποῦ μας ἐξαρτᾶται καὶ ἀπ' τὸ τυπωμα τοῦ βιβλίου· τὸ ἀρφαβητάρι δὲν πρέπει νᾶναι τυπωμένο σὲ μπακαλόχαρτο σὰν τ' ἀρφαβητάρια τῆς καθαρεύουσας. Πρέπει νᾶναι σὲ καλὸ γυαλιστερό χαρτί κ' οἱ ζουγραφίαι χρωματιστὲς καὶ καλοτυπωμένες. Τὰ παιδάκια ἀγαποῦν τὰ στολιδία καὶ ξέρουμε καλὰ πὼς οἱ φανταχτὲς ζουγραφίαι τὰ τραβοῦν. Κοντὰ σ' αὐτὰ λοιπὸν τὸ μάθημα γίνεται εὐκολο κ' εὐχάριστο. Μιὰ τέτοια ἐγδοσὴν μπορεῖ νὰ κοστῆσι κάμποσο, καὶ ἂν λείπουν παράδες νομιζῶ πὼς πολλοὶ θὰ πρόσφεραν. Ἀνὴ πρότασή μου γίνῃ δεκτὴ γράφουμαι γιὰ 25 φράγκα. Ὁ φίλος μου Krishna εὐχάριστος δίνει ἄλλα 25 φράγκα.

Θὰ εἶς πῶς τώρα γιὰτὶ ἡ ἰδέα τοῦ ἀρφαβηταρίου τῆς ζωντανῆς μας γλώσσας μ' ἐνθουσιάζει· τόσο πολὺ καὶ θέλω νὰ τὴν σπρώξω. Ἀπὸ τὴν μέρα πού ἀφήκα τὴν Ἑλλάδα μας καὶ εἶδα πὼς ἀνατρέφουν ἄλλοι τὰ παιδάκια, κατὰλαβα γιὰτὶ τὰ δικὰ μας ξέρουν τόσα λίγα πράγματα καὶ γιὰτὶ ἀκόμα κάνουν σὺντροφο τὴν ψευτιά καὶ τὴν ἀνελευθέρεια. Ὁ τρόπος πού τοὺς μαθαίνουμε τὰ πρῶτα γράμματα δὲν εἶναι σωστός, τὰ βιβλία εἶναι γραμμένα χωρὶς μέθοδο καὶ σὲ τὴν ἀνάποδη γλώσσα πού κάθε ἄλλο παρὰ ἀγαπητὰ μπορεῖ νὰ γίνουσι σ' ἕνα παιδάκι.

Θὰ εἶς δὴ γιὰτὶ καὶ τί μοῦ συνέβηκε τὴς προάλλες πού ἤμουν στὰ βουνα γιὰ νὰ ξεσκᾶσω ἀπὸ τὴν ζέστα. Ἀπάντησα ἐκεῖ ἕνα ἀντρόγυνο Ρωμαίου φίλου μου μὲ τὸ παιδάκι τους, ἕνα χαριτωμένο κοριτσάκι πέντε χρονῶν. Παιδάκια, Ρωμιόπουλα, τόσο μικρὰ νὰ μιλοῦν τὴν γλώσσα τους, εἶναι πολὺ σπάνιο πράγμα ἔδω ἔξω καὶ μ' εὐχαριστοῦσε πολὺ νὰ παίρνω τὸ κοριτσάκι στὰ γόνατά μου συχνὰ καὶ νὰ τοῦ κουβεντιάζω γιὰ ὄρα. Γινῆκαμε μεγάλοι φίλοι καὶ συχνὰ ἐπειτὰ ἀπὸ τὴν κοῦκλας της μοῦ εἰδειχνε τ' ἀρφαβητάρια της καὶ διασκεδάζε νὰ μοῦ συλλαβίζε καὶ νὰ μοῦ δείχνε τὴς ζουγραφίαι. Ὅλα τ' ἀρφαβητάρια της εἶταν Ἀγγλικά, σὲ μεγάλο σπῆμα μὲ 20 ἢ 30 φύλλα τὸ καθένα γεμάτα ἀπὸ ζουγραφίαι πού ζηγοῦσαν τὸ μάθημα καὶ τὸ ἔκαναν εὐχάριστο. Μοῦ ἔκαμε ἐντύπωση ἡ μέθοδος τους καὶ μὲ τί εὐκολία τὸ κοριτσάκι μάθαινε ὀνόματα πού καλὰ καλὰ ὁ ἴδιος δὲν ἔξερα. Μιὰ μέρα εἶπα στὴ μητέρα της «γιὰτὶ δὲν τῆς παίρνετε κ' ἕνα Ἑλληνικὸ ἀρφαβητάρι;» «Μὰ καὶ πού νὰ βρῶ ἕνα τῆς προκοπῆς;» μοῦ ἀποκρίθηκε. «Ὅταν ἤμουν στὴν Ἑλλάδα πῆρα ἕνα μὰ εἶταν τόσος σκολαστικὸς καὶ τόσο κακοτυπωμένο πού τὸ παιδί τὸ ἔπιανε παραπονο ὅταν τοῦ τὸ διάβαζα.»

Σὺς βεβαίω πὼς ἡ Κυρία αὐτὴ οὔτε συλλογίστηκε ἐκείνη τὴ στιγμή τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα. Ἡ ζήτησις τῆς ἔδωσε ἀρκετὴ κρίση γιὰ νὰ καταλάβει πὼς τὰ παιδάκια σκολαστικότητες δὲ θέλουν.

Βλέπετε, ἐκεῖνος πού ἔχει κρίση δὲν ἀνακατάνει τὸ πείσμα τῆς καθαρεύουσας μὲ τὸ σφίρο τοῦ σπιτιοῦ του. Ἀργότερα πού θὰ παραλάβουν οἱ δασκάλοι τὸ παιδί ἄς τὸ μάθουν τὴν πατριωτικὴν γλώσσα τοῦ Μιστριώτη — ἀφοῦ εἴμαστε καταδικασμένοι ἀκόμα σ' αὐτὸ τὸ σύστημα.

Ἐνα παιδάκι πού ἀνατρέφθηκε στὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἀκούγει σπῆτι τοῦ τὴν ἀληθινὴν Ρωμαϊκὴν γλῶσσα — τὴν οἰκογενειακὴ καὶ ὄχι τὴν ντυμένη μὲ Κυριακάτικα ρούχα — θὰ ξεκαρδίζονται ἀπὸ τὰ γέλια ἂν ἀκούγε τὴν μητέρα νὰ τοῦ διαβάζει στὸ ἀρφαβητάρι «νῆμα, θύρα, οἶνος, ἔδρα, οἶκος, ἄρτος» καὶ τὰ παρόμοια. Δὲν τὸ συζητῶ κἄν πὼς τὸ ἴδιο θὰ κάμουν καὶ τὰ παιδάκια στὴν Ἑλλάδα. Μ' αὐτοῦ βλέπει τὸ διορθωμὰ τοῦ κακοῦ εἶναι πρόχειρο. Δὲ θέλει τὸ παιδί νὰ διαβάσει — τὸ περιμένει βούρδουλας, ἡ γωνιά, ἡ νηστεία καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέτα πού καταστρέφουν τὸ χαραχτήρα τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ προετοιμάζουν κακὸν πολίτη. Τώρα ποῖος ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» θ' ἀρνηθεῖ αὐτὰ; Ἐστὶ καταστρέφουμε τὰ παιδία μας στὴν Ἑλλάδα. Τώρα κοιτάξτε πὼς ἡ καλὴ μέθοδος κάνει τὰ παιδία μας στὸ ἐξωτερικὸ πῶς προκομῆνα. Ἐχουν καλύτερο χαραχτήρα, οὔτε μιὰ ψευτιά, οὔτε πείσμα. Ξέρουν ἀκόμα περισσότερες γλώσσας· τὸ κοριτσάκι πού σὺς ἔλεγα μιλεῖ τέλεια Ἑλληνικά, Ἀγγλικά, κ' Ἰνδιάνικα καὶ ξέρε ἕνα σωρὸν πράγματα πού οὔτε ὄνειρεύτηκαν οἱ συνομηλικὲς της στὴν Ἑλλάδα. Μονάχα ὅσους ἔχει πεισματώσει ἡ καθαρεύουσα δὲ θὰ παραδεχτοῦν πὼς εἶναι ἡ μέθοδος τῆς προκομῆνης γλώσσας τους καὶ τίποτε ἄλλο ἢ αἰτία αὐτῆς τῆς διαφορᾶς. Ἐκεῖ πού ἄλλα ἔθνη προσπαθοῦν ν' ἀπλοποιοῦν τὰ βιβλία γιὰ τὰ παιδάκια, ἐμεῖς τὰ μπερδεύουμε καὶ τὰ κάνουμε δυσκολώτερα.

Νὰ γιὰτὶ ἀνοσημονῶ νὰ δῶ τ' ἀρφαβητάρι· θὰ κάμει μεγάλο καλὸ καὶ θὰ τὸ πάρουν πολλοί. Ὁ ἀνοίξουν ἐπὶ τέλους τὰ μάτια τους.

Καλοῦντι 12/6/06.

ΞΕΝΙΤΕΜΜΕΝΟΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΥΜΝΟΥΣ

Ο ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ

*Εὐγενικὸ φανέρωμα τῆς Ζήσης,
Ἦρδες σὰν ἥλιον ἀχίδα νὰ ζεσιάνης
Τὴν παγωμένην ἀπ' τὸ βοριά τοῦ μίσους
Καρδιά τοῦ ἀνθρώπου.*

*Πλούσια τὰ κάλλη τῆς ψυχῆς σου ἀφίνεις
Νὰ τὰ χαροῦν οἱ ξένοι κ' οἱ δικοὶ σου·
Κι' ὄλοι γιὰ σένα γίνονται σὰν ἕνας
Γλυκαδερός σου.*

*Ὁραῖο τὸ ὄρονον σταίνεις τῆς Ἀγάπης
Μὲς στὴν καρδιά σου καὶ καλεῖς μὲ λάθρα
Καθένα ἐκεῖ νὰ σμίξῃ τὴ φωνὴν του
Στὴν πρόσευκὴ σου.*

*Στάπλοσκιο τῆς γαλήνης σου ὄνειρεῦτῆς
Νὰ γείρουν τῆς ζωῆς οἱ κουρασμένοι,
Νὰ σβῆσῃ στῶν ματιῶν σου τὴ βροχὴ
Τοῦ πόνου ἢ φλόγα.*

*Στὴν τρικυμία τοῦ κόσμου ἢ δικαιοσύνη
Διμάνι ἀπόσπεπο ἦρδε τὴν ψυχὴν σου
Καὶ γίνηκε κρυφὴ σου δόξα ὁ θεῖνος
Τῆς πονεμένης.*

*Τὰ πλοῦτη, πού σκορπίζει ἢ Τύχη σ' ἄλλους,
Μάταια γιὰ σένα· Πλοῦτος ἀκριβὸς σου*

*Εἶναι ἡ χαρὰ πού νοιώθεις γιὰ τῶν ἄλλων
Τὴν εὐτυχία.*

*Ἀμόλευτο τὸ πέρασμα σου μένει
Ἀπ' τὸ φαρμακερὸ τοῦ φτόνου χνώτο,
Κ' ὑψώνεσαι στὴν ἀγκυλιὰ τῆς Πλάσης
Σὰν ἄσπερος κῆτος.*

*Πλάσις ζωῆς γλυκειᾶς καὶ ὄνειρεμένης
Μὲ τὴν ψυχὴν γιομάτην ἠρδες κ' ἐσιάνης
Ἀγνάντια στὸν κακὸν τὴν ὁμορφιά της
Νὰ τοῦ γνωρίσης.*

*Καὶ σὰν τραγοῦδι ἀρμονικὸ ἢ φωνὴν σου
Ξεχύνεται, καλῶντας τον σιμά σου,
Τὴ θύρα τῆς Παράδεισου νὰ κρούσης
Γιὰ τὸ διαγμένο.*

*Κι' ἂν ἐνοιώσες τὴ λύσσα τοῦ θυμοῦ τοῦ
Ἄγρια νὰ πέφτῃ ἀπάνον σου, ἀπ' τὰ χεῖλη
Δὲ σούφυγε τὸ θεοτικὸν σου γέλοιο,
Ἄβελ αἰῶνι.*

Ὀκτώβριος 1905.

ΒΛΙΑΣ Η. ΒΟΥΤΙΡΙΑΝ Σ

ΚΟΡΦΙΑΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Φίλε «Νουμά».

Καὶ σήμερον παλε δὲν ἔχω κέφι γιὰ χαροῦμενες κουβέντες. παλε μὲ πόνον θὰ σοῦ μιλήσω, θὰ γκριναῶω λιγάκι, μὰ σὺ εἶσαι καλός, θὰ μὲ συμπαθήσης καὶ δὲ θὰ μοῦ ἀρνηθῆς τὴ φιλοξενία σου. Τὸ ξέρω.

Διάβασα — εἶναι μέρες τώρα — στὴς Ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες, πὼς ὁ Κοροιάτης πρωθυπουργός, μιλώντας σ' ἕναν Ἰταλὸ δημοσιογράφον, εἶπε, πὼς στὸν τόπο του, στὸν καλὸν κόσμον δὲ μιλιέται παρὰ ἡ Ἰταλικὴ γλώσσα καὶ πὼς τὰ Ρωμαϊκά τὰ μιλοῦν μονάχα οἱ χωριάτες μας.

Δὲν τὸ πιστεύω — καὶ πὼς μποροῦσα νὰ τὸ πιστέψω; — καὶ περίμενα πὼς γλήγορα θὰ βλεπα μὲ κάποιαν ἐπίσημην ὑπογραφήν τὴν διάψευση αὐτῆς τῆς κουβέντας. Μὰ δὲν εἶδα τίποτα. Λοιπὸν εἶναι ἀλήθεια; Ἀσημόνησε τόσο ὁ Γ. Θεοτόκης, πού εἶναι πρωθυπουργός στὴν Ἑλλάδα καὶ πὼς γιὰ τοῦτο — ναι, μονάχα γιὰ τοῦτο — κάθε του λέξη εἶναι ἐπίσημη, κ' ἔτσι μιλώντας σὲ δημοσιογράφον τοῦ ἔθνους ἐκεῖνου, πού μὲ τὴν μεγαλύτερη ἀφέλεια ἔγραψε στὸ χάρτη τὴν Κέρκυρα Isola Italiana, ἔπρεπε νὰ φανῆ περισσότερο ἀληθινός καὶ περισσότερο πατριώτης ἀπὸ ἄνθρωπος τοῦ σαλονιοῦ;

Ξέρουν ὄλοι, πὼς ὁ Θεοτόκης δὲν πολυδιαβάζει, μὰ νὰ μὴν ξέρε, πράγματα πολὺ, πολὺ ἀπλά ὅπως εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ τόπου του καὶ ἡ ἱστορία τῆς γλώσσας του, φαίνεται ἀπίστευτο, ἂν καὶ ἀληθινόν. Ἐμεῖς ὅμως, φίλε Νουμά, στὴν Κέρκυρα μιλοῦμε ὄλοι τὰ Ρωμαϊκά καὶ τὰ μιλοῦμε μὲ καμάρι· ἂν ξέρουμε τὰ Ἰταλικά καὶ ἂν μὰς εἴμιναν μερικὲς Ἰταλικὲς λέξεις, τοῦτο εἶναι γιὰτὶ στάθηκαν χρόνια οἱ Βενετσιάνοι στὰ Ἐφτάνησα καὶ ὅπως οἱ Τούρκοι στὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, ἔτσι καὶ κείνοι δὲν μποροῦσαν παρὰ νὰ μὰς ἀφήσουν κάτι.

Ἴσως ὁ πρωθυπουργός νὰ μὴν ξέρε, καὶ γιὰ τοῦτο θὰ τοῦ τὸ μάθουμε, πὼς στὴν Κέρκυρα ἀπὸ τὸ 1854 εἶχαμε Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖο τέλειον τοῦ Κ. Ζαβιτζιάνου, πού ἰδρύθηκε γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, πού εἶχε γιὰ καιρὸν διακοπὴν ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοὺς, ὅπου ὅλα τὰ κορίτσια τῶν καλῶν οἰκογενειῶν καὶ διδασκῆσαν καὶ ὅπου ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα εἶχε τὴν πρώτην θέσιν καὶ κατόπι οἱ ξένες. Τὸ σκολεῖο κείνο κράτησε ὡς τὰ